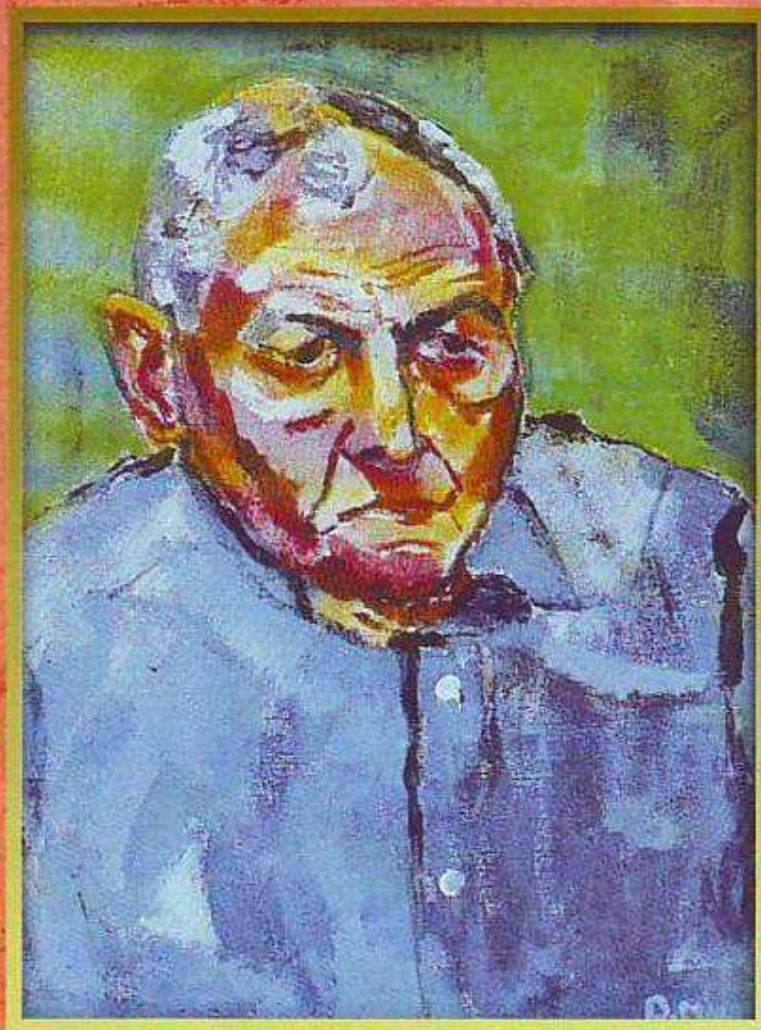




SLÁVNI HLOHOVČANIA



VÔŇA DOMOVA
V SRDCI IVANA KUPCA



Vážení priatelia,

dnešok je pre nás všetkých významným dňom. Oslavujeme preberanie čestného názvu Gymnázia Ivana Kupca v Hlohovci. Básnik, esejista a prekladateľ Ivan Kupec sa zapísal do panteónu osobností, ktoré zviditeľnili náš kraj.

Snahou Trnavského samosprávneho kraja je, aby čo najviac škôl v našej zriaďovateľskej pôsobnosti nieslo názvy po významných osobnostiach z nášho regiónu. Som rád, že hlohovské gymnázium sa bude hrdiť názvom po tomto význačnom rodákovi.

Týmto gestom chceme dávať príklady mladým, aby si pamätali odkiaľ pochádzajú. Je našou povinnosťou pripomínať ďalším generáciám veličiny, ktoré preslávili našu domovinu. Želám škole, nech so ctou nosí meno Ivana Kupca a pedagógom, aby im študenti robili iba radosť.

Tibor Mikuš
poslanec Národnej rady Slovenskej republiky
predseda Trnavského samosprávneho kraja

Vážení pedagogickí pracovníci, milá mládež!

11. jún 2009 sa zapíše do histórie Gymnázia v Hlohovci ako jeho ďalší významný medzník.

S myšlienkou získať pre školu čestný názov sa vedenie Gymnázia pohrávalo už dlhšiu dobu a ja som rád, že snaženie nevyšlo navivoč a táto škola, ktorá len pred nedávnom oslavovala úctyhodné výročie svojho vzniku, sa bude hrdiť čestným názvom Gymnázium Ivana Kupca.



Ivana Kupca, rodáka z Hlohovca, netreba veľmi predstavovať. Odbornej, ako aj laickej verejnosti a najmä Hlohovčanom bol známy predovšetkým ako slovenský autor viacerých básnických zbierok, prekladateľ a esejista. „Zakázaný autor“, ktorý svoju bohatú literárnu činnosť ukončil v roku 1997 vo veku nedožitých 75 rokov.

Udelenie čestného názvu zaväzuje. Zaväzuje predovšetkým pestovať tradície, spájajúce sa s menom Ivana Kupca a nielen cez reč poézie vychovávať a viesť mladých ľudí k umeleckým hodnotám. A taktiež zaväzuje dlhodobo dosahovať veľmi dobré výsledky vo výchovno-vzdelávacej práci. K týmto záväzkom, ktoré ste dobrovoľne prijali, Vám všetkým, ktorých sa to týka, prajem veľa tvorivých síl, dobrej vôle a odvahy ísť v šľapajách Ivana Kupca.

PhDr. Ján Dlhopolček
primátor mesta Hlohovec



Básnik, Hlohovčan, človek Ivan Kupec

Prihovoriť sa k Vám pár riadkami pri príležitosti, ako je akt preberania čestného názvu školy, z pozície jej riaditeľky, je veľmi príjemné, no zároveň zaväzujúce.

Vybrať z našich rozhovorov (osobne sme sa poznali) práve to, čo je typické pre Ivana Kupca ako človeka, nie je jednoduché.

Z rodného Hlohovca odišiel pomerne skoro, v čase, keď začal študovať na gymnáziu. To naše tu ešte nebolo. No v rodisku zostala celá rodina, ku ktorej sa vracal vždy, keď to bolo len trochu možné. Pri našich stretnutiach mal obsah rozhovorov väčšinou rovnaké jadro. Spomienky na detstvo, na uličky a zákutia Hlohovca, jeho rodiska a rodiska jeho rodičov, na rodinu, kamarátov, rodákov a známych. Mal viacero obľúbených miest, na ktoré pri návšteve svojho rodného mesta vždy zašiel, a keď už nevládal, tak aspoň o nich hovoril.

Bola to Kamenná či Svinná hora a Soroš, kde sa za mlada často prechádzal so svojou budúcou manželkou, či záhrada františkánskeho kláštora, kde sa spoznal s krásnym človekom (tak ho vždy označoval) Rudolfom Dilongom, ktorý ho podporil pri jeho básnických prvotinách a bol mu verným priateľom.

Napriek svojim „tuláckym topánkam“, ktoré ho odviedli z Hlohovca, veľmi často navštevoval svoju „drahú mamu“ (vždy ju tak oslovoval), sestry a spomínal na otca, ktorého poznal iba krátko.

Ako človek nikdy neveril v obmedzenosť priestoru, mal rád slobodu, mal rád cesty, ktoré si mohol vyberať sám.

Často a rád sa vracal do Hlohovca, kde, ako hovoril, „všetko vonia inak ako inde“. Vôňu svojho domova, do ktorého sa symbolicky vracia po rokoch, mal po celý život ukrytú v svojom srdci.

Ing. Gabriela Fajtlová
riaditeľka školy

Ďakujeme predsedovi Trnavského samosprávneho kraja Tiborovi Mikušovi za poskytnutú pomoc, tvorcom tejto publikácie a všetkým, ktorí nám pomohli pri jej vzniku.

Gymnázium Hlohovec



Ivan Kupec s rodičmi a sestrami Margitou a Ester

Vôňa domova v srdci Ivana Kupca

Helena Pekarovičová

Ivan Kupec sa narodil 21. októbra 1922 v Hlohovci v rodine poštového úradníka a učiteľky. V Hlohovci vychodil základnú školu, gymnázium v Trenčíne, Malackách a v Nitre. Absolvoval 5 semestrov Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Po druhej svetovej vojne pracoval ako redaktor denníka Pravda, neskôr ako šéfredaktor vo Východoslovenskej Pravde a v rokoch 1950 – 1954 bol šéfredaktorom vydavateľstva Tatran. V rokoch 1955 – 1970 pracoval ako redaktor a šéfredaktor vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ, od roku 1974 pracoval vo vydavateľstve Mladé letá.

Ivan Kupec bol veľký básnik, významná je jeho prekladateľská, esejistická i redaktorská činnosť, ale v prvom rade to bol človek. Jeho duša básnika putovala „nížinami výšinami“ 20. storočia, dvíhala svoj zrak k „výšinám“ hviezd, draho platila za pády do politických „nížin“. Bol už takmer sedemdesiatnikom, keď som sa s týmto múdрым mužom zoznámila na besede o jeho tvorbe v hlohovskej knižnici v roku 1991. Vtedy som bývala v Hlohovci asi 13 rokov, poznala som tu už veľa ľudí, ale svoj vzťah k Hlohovcu ako k „svojmu“ mestu som si začala vytvárať práve vďaka spomienkam Ivana Kupca na Hlohovec jeho mladosti, vďaka jeho listom, článkom a jeho poézii.

Delil sa so mnou o spomienky na rodičov, sestry, rozprával zaujímavosti o domoch a uličkách Hlohovca, ktoré už neexistovali ale on si ich v pamäti stále nosil. V každom jeho liste som našla pozdrav či odkaz Hlohovcu a Hlohovčanom. Keď mu v roku 1992 vyšiel výber z jeho celoživotnej básnickej tvorby pod názvom *Básne*, dva exempláre s venovaním poslal aj do knižnice v Hlohovci. V tej mojej



*S františkánskym mníchom a básnikom
Rudolfom Dilongom*

detstva, ešte so sestrou, ktorá žije v ňom, pozdravujem Vás a v duchu všetkých v ňom žijúcich.“

Ivan Kupec zomrel v Bratislave 15. mája 1997. Z času na čas sa ku Kupcovi vraciam vo svojich spomienkach a vtedy siaham po „knihe jedného ľudského života“, nazvanej jednoducho *Básne*. Roztvorí sa na strane 221, kde je „báseň jedného ľudského života“ - *Rozhovory s Emíliou*. Tú mám najradšej. Pri jej čítaní pokračujem v dialógu s Ivanom Kupcom. Hovorí o svojich radoostiach i úzkostiach, spomienkach a životných skúsenostiach. A o svojej láske k manželke. Nespomínam si na žiadnu inú báseň, ktorá by bola naplnená takou veľkou láskou, ako je práve táto. Láskou, ktorá prešla mnohými podobami, vytrvala desaťročia, podstúpila najťažšiu životnú skúšku – smrť milovaného človeka. V závere tejto nádhernej básne sa Kupec v spomienkach vracia spolu so svojou Milkou do rodného Hlohovca. K studničke na Kamennej hore, „z ktorej pijú ešte deti, hoci už vždy len po škovránčích ústach. Na tú, od ktorej odídeš a tvoj odludštený dom bude potom na teba do briezdenia dýchať vôňou domova“. Tá vôňa domova ostane už navždy ukrytá v srdci Ivana Kupca. Vôňa jeho rodného Fraštáku, kam sa po rokoch symbolicky vracia na pamätnej tabuli, umiestnenej na budove Gymnázia Ivana Kupca.

Vážený pán Kupec, vitajte späť vo vašom rodnom Fraštáku.

bolo venovanie: „Helene Pekarovičovej z Mestskej knižnice Hlohovca, môjho rodiska a rodiska oboch mojich rodičov, venuje túto knihu jedného ľudského života v básni Ivan Kupec“. V decembri 1993 zaželel do nového roku 1994 „môjmu Fraštáku slobodný rozkvet“. V apríli 1994 poslal do knižnice Literárny týždenník so svojim príspevkom o Rudolfovi Dilongovi, pretože „Týka sa vášho i môjho mesta, krásneho človeka, ktorý nakrátko pobýval v ňom, aj mojej drahej matky“. Vo vnútri Literárneho týždenníka, pri článku s názvom *Niekoľko momentiek z jedného priateľstva*, je venovanie: „S pozdravom fraštackým rodákom Ivan Kupec“. A list končí: „V spomínaní na mesto svojho šťastného, bezstarostného

Poézia s romantizmom v žilách

– tvorivé a myšlienkové postoje Ivana Kupca

Literárny i myšlienkový vývin básnika, esejistu, prekladateľa Ivana Kupca je komplikovaný a viacrozmerný a v spoločenských zmenách, ktorých bol aktívnym účastníkom, i pochopiteľný. Najprv, ak by sme parafrázovali názov jeho prvej zbierky, mu na cestu literatúrou svietia hviezdy surrealistickej imaginácie, no neskôr (v 50. rokoch) jeho pohľad upúta iná hviezda – zhmotnený symbol ideologickej moci, aby sa nakoniec verne priklonil k pôsobivej a citlivej lyrickej produkcii. Ojedinelý výkyv z tvorivej integrity v dobe presadzovania estetických pravidiel socialistického realizmu sa našťastie silnejšie vpil iba do jednej zbierky, aby sa v nasledujúcej s rúznym gestom odmietnutia postavil proti ideologickej redukcii človeka poéziou ľudsky senzibilného a kultivovaného čítania.

Nasledujúce riadky nášho zamyslenia sa nad tvorivou praxou a mnohostrannou činnosťou osobnosti Ivana Kupca sa pokúsia v prieniku chronologickej a tematickej logiky načrtnúť nielen šírku tvorivého rozpätia, ale najmä hĺbku myšlienkového odkazu a estetickej kvality, ktoré vo svojom diele zanechal.



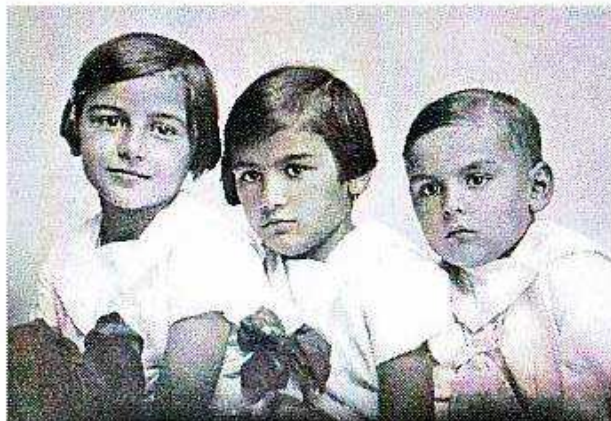
Ivan Kupec

Výpravy za poetikou krehkej moci

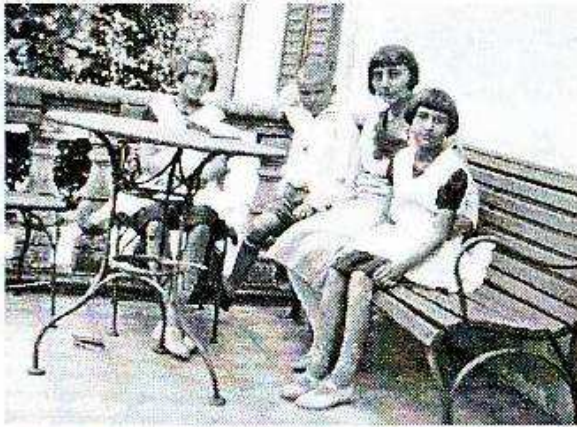
Mgr. Zuzana Turzová

Básnika Ivana Kupca pokojne môžeme s ohľadom na jeho básnické začiatky, ale i s ohľadom na ďalšie avantgardné kreatívne nádychy neskoršej tvorby, zaradiť ako najmladšieho brata k vedúcim osobnostiam nadrealistického hnutia.

Juvenilná tvorba Ivana Kupca je v úzkom inšpiračno-„otcovskom“ spojení s menom predstaviteľa katolíckej moderny Rudolfa Dilonga, ktorý ako františkánsky mních pôsobil v Hlohovci. Pomyselný príbeh ich spoločného literárneho dobrodružstva začína vkročením sedemnásťročného mladíka do kláštornej miestnosti. Jeho priateľ mních zatvoril za ním dvere a dal mu jednu úlohu. Ivan sa posadil k jednoduchému stolu a cez malé okno mníšskej cely uvidel svoj



Ivan Kupec so sestrami. Zľava: Ester a Margita



Ivan s mamičkou a sestrami na terase domu v Pribinovej ulici č. 7 v Hlohovci

nadrealistickej poézie. Cestou kotví vo všetkých kútoch sveta, až nakoniec vplávala do prístavu s názvom *Podľa hviezd mení masky*. Tak sa mladý básnik vhlbil do snov o úteku a prirovnávajúc svoju poéziu k lodi, skúša tvoriť prvú zbierku básní. Vzniklo dielo „mladého Rimbauda“ slovenského nadrealizmu, v ktorého úvode čítame dedikáciu (venovanie): „Venujem svojmu milovanému majstrovi a druhému otcovi Rudolfovi Dilongovi“.

R. Dilong svojmu zverencovi Ivanovi Kunošovi (Kupcovi) v čase osobnej známosti v Hlohovci otvoril cestu k avantgarde, najmä tým, že to bol práve on, kto vytváral naňho literárny „nátlak“ a nechcel ho uvoľniť z objatia kláštorňých stien skôr, ako nenapíše básnickú knihu. Tak sa aj stalo a R. Dilong musel poslať počas básnikovej tvorivej činnosti jeho matke listok s krátkou správou: „Milostivá pani, milá matka! Ivan potrebuje veľmi súrne samotu, odišiel do hôr, ale do hôr imaginárnych, kde mu je veľmi dobre. Neráňte si starosti robiť, v pondelok sa vráti.“

Vo svojej prvej knižke *Podľa hviezd mení masky* (1940) I. Kupec uplatňuje princípy nadrealistickej poetiky. Príznačná je pre ňu tematická rôznorodosť, uvoľnená obraznosť, voľné radenie asociácií a využitie princípov básne-pásma. Metafory o úniku a slobode tvoria hlavnú myšlienkovú esenciu zbierky a ak nemohol básnik odísť po svojich nohách, tak v básni vyletel do vesmírnych výšok a ako obežnica bez gravitačných polí obmedzenia krúži nielen ľudským svetom,



Vitazi stolnotenisého turnaja. Ivan je prvý zľava

sen cestovateľa, ktorý sa púšťa po zákrutách zázračných ciest obraznosti: „Nechajte mi moju ulicu širu a voľnú. / Neprešľapávajúce mi všetky schody a trávniky a chodníky“ (Podľa hviezd mení masky, s. 13). Uväznený, no s túžbou po diaľkach zobral do ruky prichystané pero a začal ním plávať po vlnách bieleho papiera. Jeho loď-poézia sa necháva unášať prúdom imaginácie, aby s razanciou každodenného prílivu dorazila na pomyselné pevniny

ale i celým univerzom. Básnik neprijíma realitu ako niečo, čo je, ale ako to, čo by mohlo byť. Obrazne formulované vízie pozostávajúce z fantazijných kompozícií javov a faktov dosahuje neustálym generovaním dynamických procesov. Dynamizmus sa tak stáva východiskom zachytávania jedinečnej premenlivosti náhodnej i zámernej kompozície predmetov a vzťahov vo svete a zároveň neustále rozvíja

potrebu smerovať ďalej za horizonty všednosti. Ide o odpútanie sa od skutočnosti k nadskutočnosti, od vedomia k podvedomiu, a to všetko cez výrazové kategórie, ktoré sú v poézii tohto obdobia definované ako pokus o experiment. Tvorivé žriedla nadrealistickej poézie, tak ako nám



Ivan Kupec na školskej fotografii Gymnázia v Malackách

ju predstavuje I. Kupec vo svojej prvej zbierke, sú napájané z oblasti sna, podvedomia, vnútorného oslobodzovania človeka pomocou využívania zvýšenej miery obraznosti, voľného verša či kumulácie metaforických útvarov.

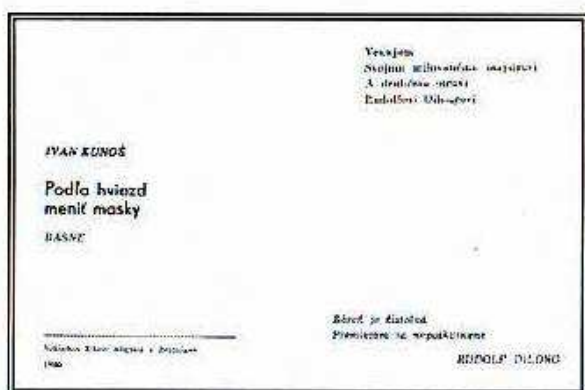
V druhej zbierke *Nížinami výšinami* (1955) sa autor odkláňa od surrealistickej tvorivej metódy, čo možno považovať za krok vzad v jeho umeleckom vývine. Striedajú sa tu zážitky z detstva a aktuálne spoločenské problémy. Do popredia sa už nedostávajú, tak ako v predchádzajúcej zbierke, prvky „nadosobného“, ale dochádza k čiastočnému metaforizovaniu zeme ako nositeľky všetkých životných a okolnostných pohybov. V mnohých básňach je vidieť manieru socialisticko-realistickej poplatnosti. Okrem toho je v zbierke očividný vplyv Jesenina, ktorý sa prejavuje najmä v ladení tematiky.

Zbierka *Mušľa* (1961) je tematicky pestrá – sú tu básne stvárňujúce lásku medzi mužom a ženou, verše, v ktorých básnik hľadá súvislosti medzi minulosťou a prítomnosťou, reflexívne texty so snahou o analýzu úloh a funkcie človeka v dejinách. Táto zbierka vychádza z domácej (I. Krasko, V. Beniak) a svetovej básnickej tradície (antika, romantizmus). Snaží sa o podanie istého stupňa plynutia i splynutia (harmónie duší) vykresleného na pozadí krehkosti mušle. Tu sa nosným stáva práve vzťah muža a ženy, ktorý je tiež plynutím s krehkosťou bytia: „Počuješ, láska? Počúvaj. Vlníš sa vo mne neprítomne“ (Básne, s. 119).

Zbierku *Mahonai* (1964) možno považovať za isté uzatvorenie hľadania samotného autorského výrazu. Verše uvádzajú nasledujúce slová: „Túto ságu pre ženský hlas napísal sám autor s jediným želaním: aby ju nikdy nijaká žena nemusela zaspievať na rumoch sveta.“ Kniha je ságou pre ženský hlas, ale aj bojom proti svetu. Mahonai sa stáva symbolom ženskosti a vitality v zmysle glorifikácie a následnej štylizácie do oslavy,

*Milost'v'ipau, mila matko!
Ivan potrebuje veliku ziru
samotu, odin'el do hor, ale
do hor imaginarnych, kde mu
je veliki dolbe. Neracite si sta-
rosti robit', v prudelok sa vrati.
Boha by ste veliki xta, kely ste
ho celnikom udala. Ivan ko je
moj a majne mu trocha tukaj
inspiracie. Ruky bokav' r.*

Odkaz Rudolfa Dilonga pre mamičku Ivana Kupca



Titulný list básnickej zbierky *Podľa hviezd mení masky*

a prekvapivými reťazcami slov.

Ďalšiu básnickú zbierku *Vyzliekanie z hnevov* (1965) nemožno charakterizovať len ako vyzliekanie z vlastných bolestí a smútkov, pretože I. Kupec sa tu pokúša o očisťovanie celej generácie i ľudstva ako takého. Uvedomuje si, že cesta k pokore a rovnováhe nemôže vychádzať z bezuzdného stínania hláv, ale ani z afektovaných výbuchov agresivity. Musí použiť formu vedomého upozorňovania – hoci i štipľavo-ironického. Cesta imaginácie dáva I. Kupcovi možnosť vstupovať a prekračovať dobové medziny, čiastočne ich riešiť a prostredníctvom nich vytvárať model „nahnevaného“ hrdinu, ktorý sa na danej ceste snaží vymaniť z prekážok, ktoré sú mu na nej kladené. Ide o istý stupeň básnikovej výpovede snažiac sa vyrovnať s aktuálnym prežívaním nielen v subjektívnych pocitoch, ale aj v reakciách na dobové okolnosti. I. Kupec už v tejto zbierke definitívne nastoľuje zmenu, ktorú už čiastočne naznačil na predchádzajúcich miestach, a to, že jeho poézia sa vymaňuje z područia „civilizmu“ a začína deklarovat' návrat k prírode a jej hodnotám ako novej obrane či snahe o záchranu jednotlivca pred tlakom doby.



Ivan Kupec, Domonik Tatarka a Július Lenko

spevu. V diele dochádza miestami až k tragickej konfrontácii, kedy proti sebe stojí nežný, jemný ženský subjekt ako nositeľ života či pokračovateľ budúcich pokolení a technický pokrok, ktorý je symbolom zničenia trvalých hodnôt a právd. Mahonai tak vytvára mýtus o zemi využitím zložitých obrazov s čiastočným surrealistickým zachytením pocitu viny, ktorý je navyše znásobený vrstvenou imagináciou

Hodina s anjelom (1968) je tematicky a obsahovo uzavretejšia zbierka, obsahuje iba sedemnást' básní, v ktorých autor neustále operuje s kategóriami individuálnosť, spoločnosť, ale aj modernosť, iracionálnosť a naturálnosť. Dovedejšia úcta k vyšším hodnotám je nahrádzaná výsmechom a zmenou pevne stanoveného poriadku na iný (obrátenej), negatívny a zničujúci. Autor sa prostredníctvom lyrického subjektu vracia akoby späť. Odtiaľ, kde platia zákony zla – návrat od anjela pekla vytvára zmenu nielen vo vnímaní, ale aj prežívaní vonkajšieho sveta. Všetko

začína naberať inú tvár a iný zmysel – výsmech a grotesknosť sa potom stávajú hlavnou kategóriou zložitých obrazov.

Ivan Kupec je autor, ktorý časť svojej tvorby hľadá vlastný výraz, jeho subjekt je pripravený vystopovať správne cesty umelecko-myšlienkových alternatív, možno však povedať, že prvok individuálneho neustále naznačuje návrat k spoločenskému, a tak jeho poézia naberať ráz nadčasovosti a svoje miesto už nehľadá, lebo ho má pevne dané.

Bez tieňa sa obrodzuje pravda

PhDr. Marián Kamenčík, PhD.

Koniec osemdesiatych rokov minulého storočia predstavoval pre Ivana Kupca vyvrcholenie jeho básnickej tvorby. Po dvadsaťročnej publikačnej odmlke spôsobenej nepriaznivými spoločenskými podmienkami, počas ktorej sa verejne ohlasoval najmä prekladmi, prelomil embargo svojho mlčania, a to, čo vnútorne myšlienkovito kvasilo počas spomínaného obdobia, nakoniec vytrysklo silným prúdom do dvoch básnických zbierok (*Tieňohra* a *Knihatieňov*). Kupcova situácia, podobne ako aj niektorých iných autorov, je dôkazom toho, že bytostnú potrebu poetickú sebarealizácie nemôže zlomiť vonkajšia direktíva, ale musí si nájsť svoj ostrov slobody, hoci i v azyle intímneho prítmnia spisovateľského šuplíka. I. Kupec si tak zachováva výsostné právo písať i v čase vnútornej emigrácie, do ktorej sa utiahol pred chápadlami ideologickej normy. Svedčí to o jeho dôvere v obrodnú silu poézie a zároveň tým potvrdzuje totožnosť vlastnej autorskej osobnosti. Poézia ako životodarná pumpa, distribuujúca potrebné živiny do pomyselného intelektuálneho tela, zaujíma popredné miesto v bytostných potrebách autora, a tak ozveny jej hlbokých nádychoch nemohli ustať ani v nepriaznivých časoch. I. Kupec sa oboma novými publikačnými prírastkami prezentuje ako básnik uvedomelej kontinuity, a to nielen na ploche týchto dvoch zbierok, hoci ich sesterské puto je najsilnejšie, ale i dôverou v celý svoj hlboko siahajúci literárny vývin (obsiahol vyše päť desaťročí).

Tmeliacim emblémom oboch básnických zbierok, ktorý majú jasne vrytý v čele, je motív tieňa. Podoba tieňa, jeho skryté i zjavné polohy, pretkávajú celú zbierku zvláštnou atmosférou obrazných hier demonštrujúcich negatívne predstavy a pocity, ktoré evokujú napätie a chlad z civilizácie, ale spomienkovo nás privádzajú i do melancholických zátiší



S akademickým maliarom Jozefom Šturdikom

1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

IVAN KUPEC



Niekoľko momentiek z jedného priateľstva

...a keď sa na ňu vráti do Bratislavy, a keď si
nebluď na pravej strane v Iľacus Area,
keď má nové ako unáti. Dve ma
prieťahom osobne, poviť jej. Je jej
tá, som chciť veľa rád. Do viena Traj Ru
dov bláhy.

Moja milka obča sa v tom roku zmenila

S prázdnou
dražobou, predĺžením
Ivan Kupec
(Bratislava, 7. apr. 1994)

„všepkal do mušle“ (Tieňohra, s. 104). „Mušľa“ tvorí symbol večných odkazov na životné osudy básnikovej lásky k manželke, pretože ju v pomyselných posmrtných preludoch kriesi stopami jej sprítomnenia vo všedných momentoch a nenápadných zákutiach izby, bytu, ulice, rodiska atď. Celou skladbou sa postupne vinú verše lovené čitateľom z prítmnia náhrobných sviečok ako pietne, ale i hrozivé symboly osobného smútku autora nad stratou milovanej osoby a civilizačnými nešťastiami doby: „neprestáva nás stále zožierať aj oveľa / skazonosnejšia hrdza: / ľudská chamtivosť a intrigy, korupcia, vidina / výnosných kariér, závišť. / (...) / Človek je naozaj beznádejný slepúch“ (Tieňohra, s. 101).

To, čo skrývalo v prvej časti *Tieňohry* ešte svoju subtilnú podobu, tak sníma postupne zo svojej tváre rúško tajomstva, a odhaľuje nám ucelenejšiu monumentalitu myšlienkovvej i tvarovej syntézy, ktorá dosahuje skutočný vrchol autorových tvorivých snáh, v zbierke *Kniha tieňov* (1990). Presviedčajú nás o tom línie dotýkajúce sa potreby oživiť myšlienky starších, komplexnejších žánrov spred viacerých storočí – tzv. „theatrum mundi“ („divadlo sveta“ – inscenované panoptikum najrôznejších situácií, ktoré môže svet vo svojej nevypočítateľnosti ponúknuť), čomu zodpovedá i genéza diela premietnutá do zložitej štruktúry zbierky. Je to výsledok autorovej vyše dvadsaťročnej výpravy za poéziou. Pod obsiahlosť, tematickú rozmanitosť a viacrozmernosť knihy sa podpísalo viacročné tvorivé úsilie, ktoré autor vyjadruje rozpätím rokov v podtitule: *verše z rokov 1967-1976 a 1987-1988*. Kompozícia knihy je precízne členená na 12 sekvencií, znázorňujúcich 12 mesiacov ročného cyklu, pričom jednotlivé sekvencie obsahujú približne desať básni-psychogramov. Za každým pomyselným mesiacom je umiestnená typograficky odlišená báseň, ktorá slúži ako akési putovateľské „zastavenie“ (priestor pre rekapitulačnú meditatívnu pauzu), ktoré alegoricky pointujú predchádzajúce lyrické pasáže. Básnik nás ako pútnik, osamelý titán, solitér sprevádza po zákrutách ľudských osudov. V zbierke nachádzame najvyššie podoby estetických i myšlienkových devíz, ktoré zdobili celú autorovu bohatú tvorbu, odvolaním sa najmä na avantgardistické tradície. I. Kupec vytvára prostredia preplňované rôznymi kultúrnohistorickými

kulisami, artefaktmi starovekých sôch, chrámovými stĺporadiami lemujúcimi spomienky na minulosť. Nechýba ani podmanivo-melancholická i vitálno-živelná sila prírody a jej zákonov. Autor dáva do pohybu tento špecifický svet, aby tak demonštroval rozpätie kultúrno-civilizačnej rozmanitosti sveta naprieč dejinami a ponúkol kritický obraz jeho terajšieho stavu. *Kniha tieňov* ukrýva bohatý herbár tematických línií. K podstatným patria prvky rustika-



lizovaného prostredia, sveta mestskej civilizácie, démonov urbánnych aglomerácií i obnovy integrity mestského prostredia. Podstatná je prírodná zložka, reflexia medziľudských vzťahov, láska, snaha o výchovné sebadefinovanie, bilancujúce premostenia obdobia detstva s časom na sklonku života, no i rozjímania o estetických kvalitách umenia, zvlášť poézie. *Kniha tieňov* predstavuje podstatný tvarovo-myšlienkový prienik autora staršej generácie do kontextu modernej poézie, čo vzbudzuje dôveru v jej silné nadčasové poslanstvo.

Básnickú dráhu i svedectvo osobného vzťahu Ivana Kupca s poéziou prináša reprezentatívny súbor básní s jednoduchým názvom *Básne* (1992). Kniha sa pokúša komplexne v chronologickej postupnosti zaznamenať autorov umelecký a myšlienkový vývin, pričom okrem už známych textov (výbery, ale i celé zbierky), obsahuje aj niektoré po prvýkrát vydané verše. Na širokej ploche v jednom zväzku nám zbierka dôrazne vraví, že v Kupcovej poézii našla slovenská literatúra moderného autora s vlastným meditatívno-reflexívnym pohľadom na svet, s nekončiacou snahou o ustavičné hľadanie príčin a podstát jednotlivca i univerza. Dôverne nás oboznamuje o krehkosti, zneužitelnosti, ale zároveň i sile čirej múdrosti a pravdy. Viac ako inde presakuje na povrch textov z rozsiahleho myšlienkového monumentu zbierky nevyhnutná intelektuálna výbava spočívajúca v historickom vedomí každého umelca i človeka, aby cezeň mohol uvažovať o svete.

Putovateľské výzvy básnika, často čnejúce z veršov, možno považovať aj za prejav tvorivo znepokojujúceho pôžitku z hľadania pravdy pri reakciách na výzvy sveta. Nie náhodou sa vyjadril, že ak by sa narodil ešte raz, dozaista by sa stal pustovníkom. Slová Kupcových básní sa často obúvali do ošúchaných, ale spoľahlivých tuláckych topánok, ktorých krok niesol osamotenca, singularistu, romantického titana k túžbe prekročiť hrdú výlučnosť vlastnej osamotenosti. Pútnik neverí v obmedzenosť priestoru, keď píše: „Chcem vyjsť a vykročiť sám, hoc aj so striebrom hlavy /... / Ja sám si zvolím cestu, možno k slncu, možno od slnca...“ (*Básne*, s. 232). Básnikova púť nepozná hranice, presahuje nami známu geometriu, aby sa z ulice svojho domu dotýkal zábleskov hviezd. Na tichých cestách ho spájalo s domovom krehké puto exotického slúchadla morskej mušle:

„Vravíte ešte? Haló, haló / a potom nič. A hlasy ušli. / Až potom vidím: všetko to / ja prevravel som morskej mušli“ (Básne, s. 56). Hoci vyletel často básnik z hniezda rodného Hlohovca, viackrát mu „víno tuláctiev na žlč zhorklo“ (Básne, s. 69), takže sa doň vrátil. Básnik chce dôjsť domov ešte do rána, ešte v našom ľudskom čase, ako píše vo veršoch: „Dôjdeme ešte do rána domov, Odyseus? V tomto storočí?“ (Básne, s. 153). Nejednu raz sa stalo, že „cesta domov zavoňala mu“, ako čítame napríklad v pasáži básne *Osudnica*: „Medokýš sa vyplúval práve mľaskavo zo zeme, / na Svinnej hore praskala prvá vlčia hruška“ (Básne, s. 299). Známa lokalita autorovho rodiska tvorí kulisu „zrodu nových osudov“ v momente, „keď deň zastal v očakávaní hodiny“ (Básne, s. 299) a z chatrče vyšla tuláčka, aby prehovorila slovami veštice-osudnice. Spirituálna sila príslušnosti k rodnému domovu sa zrkadlí najjasnejšie v smutných „denníkových“ záznamoch skladby *Rozhovory s Emíliou*. Počúvajme v nej tichý šepot rozhovoru dvoch zaľúbencov, kde jeden z nich sa lúči s pozemskou púťou:

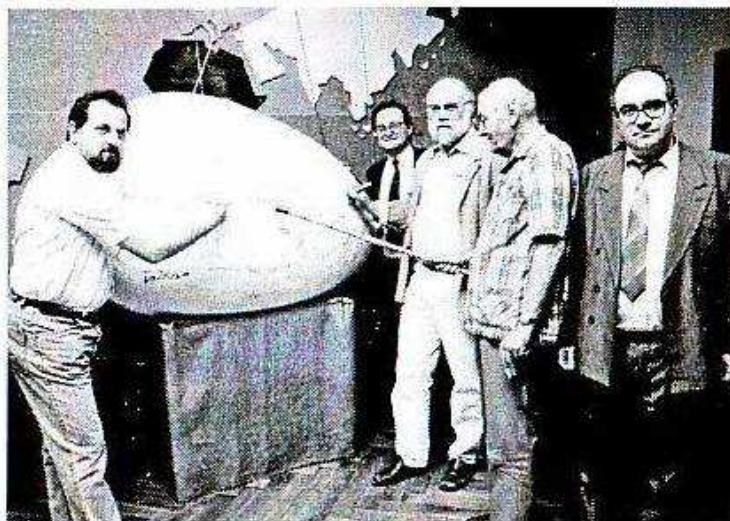
– *Ivan, ty vzlykáš? – Áno, Milka,
je mi do plaču. – Bojíš sa smrti?
– Nie, nebojím sa slučky
smrti, ale obávam sa náruče života.
– A na čo myslíš práve? – Na lesnú
studničku. – Na takú, akú som mávala ja
na hlohovskej Kamennej hore – Áno, na tú,
do ktorej sa ešte spúšťa slnce
zlatým vláskom rozprávky.
Na tú, z ktorej pijú ešte deti, hoci už vždy len
po škovránčích ústach. A na tú,
pri ktorej slová majú ešte ľarchu úžasu,
lebo zrazu by sa ti zakaždým chcelo plakať
do detskej vreckovky. Na tú,
od ktorej odídeš, a tvoj odludštený dom
bude potom na teba do brieždenia dýchať
vôňou domova.*

(Tieňohra, s. 114)

Alúzie autorovho lyrického partnera na hlohovskú lokalitu dostávajú výsadné postavenie v hierarchii spomienkových návratov práve preto, že čas v tomto svete sa pomaly pre jedného aktéra rozhovoru kráti a odhaľuje svoj pomyselný testament srdca. Čítame v ňom ozveny citového súladu a pokoja v poslednom spočnutí, ale i rozprávkovú mágiu nádeje na vykúpenie zázračným dúškom z prameňa studničky. Čarovná sila životodarnej vody však dokázala „odludštený domov“ pokryť závojom „vône domova“. Vo veršoch sa sprístupňujú tradičné rysy priestoru domova (*locus amoenus*), ktorý je vzápätí transformovaný na objekt utopickej túžby v akési „vzkriesenie“. Vynára sa nám tu univerzálny archetyp

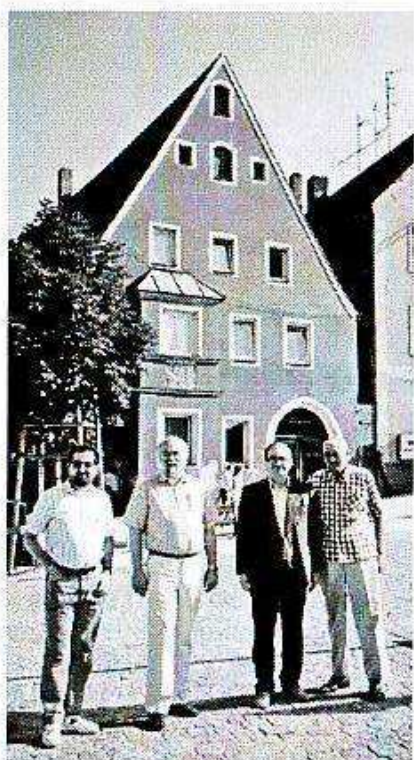
(pravzor) domova so všetkým, čo domov pre človeka môže znamenať.

Linka postupne opisujúca tvorivú osobnosť Ivana Kupca by stratila svoje jasné rysy, ak by nám z črtajúcej sa kresby sprítomňovaného portréту vypadli prinajmenšom dva podstatné komponenty, ktoré symbioticky dopĺňajú dominantu autorovej tvorby – teda poéziu. V prvom prípade sa nám autor predstavuje



S priateľmi Jánom Lenčom, Milanom Richterom a Jánom Štrasserom na autorskom slovenskom dni v Sulzbachu – Rosenbergu (Nemecko) dňa 27.6. 1991

v pozícii prekladateľa. Jeho predmetný záujem o prekladané texty, hoci bol navonok počtom autorov, tematicky i žánrovo rôznorodý, tak vnútorne, najmä cez podobu výpovedného jadra, cez hľadačské výpravy za rýdzou pôvodnosťou lyriky a cez blízkosť či náklonnosť k umeleckému i osobnostnému posolstvu niektorých autorov, pevne zovretý. Prostredníctvom prekladov si I. Kupec cibril a špecifikoval vlastné poetické licencie, čoho dôkazom je zaujímavá sieťová kombinatorika vznikajúca v textovej komunikácii s odvolávkami v pôvodnej tvorbe na prekladaných autorov. Zdieľal intenzívne myšlienkové priateľstvo s veľikánmi prvotných kultúr – antickej a orientálnej – ktorí sa mu stali častými spoločníkmi pri veršových meditáciách o skutočných životných hodnotách, o celistvosti a platnosti starých právd, o revitalizácii dnes už zdeformovaných hodnotových systémov a v neposlednom rade s ich pomocou pátral po zdrojoch starovekej múdrosti a pôvodných žriedlach estetického zážitku. Prekladový bibliografický sumár I. Kupca zahŕňa mimo prekladov poézie 15 titulov zo svetovej prozaickej tvorby ruskej, maďarskej a dokonca i hindskej jazykovej proveniencie. Medzi prekladmi poézie nájdeme rôzne výbery, tematizované antológie i komplexné diela. Kupcova náklonnosť k prekladaným textom vedie bok po boku s pôvodnou tvorbou v rovnobežných tvorivých koridoroch, ale i vo vzájomných križeniach a vzájomných myšlienkových preskupovaniach. Kontemplatívny a senzibilne umocnený tón, naplno rozoznievajúci struny ľudskej citovosti a intímnejších prejavov náklonnosti, ktorý postavil proti masívnemu monumentu dobového poslania normatívnej dezorientácie literatúry, rozvíjal dôverou v poznávacie špecifiká orientálnej literatúry harmonizujúcej kolísavé vlny ľudských dní. Dôkazom tohto zaujatia sú viaceré preklady-parafrázy orientálnej literatúry (*Perly a ruže* /1963/, kniha orientálnej ľubostnej lyriky *Spevy lotosových listov* /1974/), či pocta formálne i tematicky viacvrstvému básnickému dielu čínskeho básnika Tu Fua pod názvom *Vínom si smútok zaháňam* (1964) a jeho nemenej geniálnemu krajanovi Li Poovi *Večné písmená* (1978).



I. Kupec sa svojimi prekladmi stáva prostredníkom sprítomňujúcim nášmu literárnemu kontextu veršové portréty viacerých autorov. Veľakrát je to práve on, kto ako krstný otec sprevádza týchto autorov médiom prekladu na ceste do rúk slovenským čitateľom. Z titulu vlastného estetického naturelu a umeleckej náklonnosti k avantgardným hnutiam siaha po knihách pretkaných komplikovanou metaforikou surrealistického razenia Paula Celana (výber poézie *Piesok z urien* /1966/), či veršových umeleckých technikách koláže a montáže dadaistu a surrealistu Hansa Arpa (*Sfinga ruža* /1968/). Ďalej preveršúva poéziu nemeckého esejistu a básnika Karla Krolowa (*Horúci deň* /1974/), maďarského autora Viktora Ergiho (*Zem v plameňoch* /1967/) a opäť nemeckého – básnickým slovom nostalgicky pôsobiaceho umelca – Johannes Bobrowského (*Odchod bohov* /1967/). Popredné miesto medzi

Kupcovými prekladmi zastávajú diela ruských spisovateľských velikánov. Prekladateľsky debutuje dielom K. Simonova *Dni a noci* (1947), zaujal prekladom Majakovského *Ameriky* (1950) a o dve desaťročia neskôr vychádza spod jeho pera vynikajúci preklad Puškinovho veršovaného románu *Eugen Onegin* (1973).

Menoslov prekladaných autorov dopĺňajú N. Sachsová, J. Seferis, B. Polevoj, V. Panovová, R. Thákur, G. Krúdy a iní.

Druhou, prirodzene vyvierajúcou potrebou Ivana Kupca, dokresľujúcou jeho tvorivé aktivity, je snaha o uchopenie individuálne zvnútornenej a prežitej výpovede o literatúre, umení, kultúre pomocou výrazovo koncentrovanej formy esejistického žánru. Hoci strojená akademickosť vedeckého vyjadrovania v esejach absentuje, tak moment vedeckej analýzy je pri Kupcovom uvažovaní prítomný veľmi intenzívne. Na ploche eseje sa dokáže polemicky pohrávať so skúmaným problémom a argumentačne preverovať z viacerých strán nosnosť umeleckých kvalít skúmaných diel a literárnych javov. Základnou devízou v kritických rezonanciách mu je snaha o informačne zhutnenejšiu, významovo jasnú a pointovo silnú výpoveď, ktorá je umocnená predovšetkým citlivým odhaľovaním postupov intelektuálnej myšlienkovvej činnosti vlastného

I V A N
K U P E C
B Á S N E



poznávania. Esejistické tematické vetvenie I. Kupca sleduje dva postupy. Z pestrofarebnej záhrady literárnych osudov vyberá formou medailónov, portrétov, profilov o autoroch bohatú paletu kvetov, z ktorej následne vinie veniec knihy *Nesmrtelní* (1963), kde defilujú rôznou intenzitou vôní a kaleidoskopom farieb jeho umeleckému naturelu blízki predstavitelia romantického obdobia. I. Kupec pripomína stále aktuálne zdroje romantizmu a odhaľuje živé tkanivo ich pôsobenia i v súčasnosti. Vyzdvihuje romantické estetické novátorstvo i myšlienkový odkaz. I. Kupec sa v tejto knihe stáva pomyselným sekretárom duší, citov a myšlienok velikánov európskeho romantizmu. Vrucnu poklonu skladá svetobôľu Byronovho titanizmu, Mickiewiczovmu mučivému romantickému aktivizmu, pribojnej poetike Máchovho romantického samotárstva, básnickému subjektivismu a revolučne mocnému hlasu S. Petöfyho, ruskej romantickej expanzie v osudnom zajatí inšpiračných podnetov Kaukazu (A. S. Puškin, S. Jesenin, M. J. Lermontov, V. V. Majakovskij) a nakoniec modernistickej vzbure a novoromantickému spleenu Ch. Baudelaira. Intelektuálne nasadenie a invencia vlastného osobnostného vkladu robia z esejí I. Kupca zaujímavú literárno-estetickú i spoločenskú štúdiu.

V Kupcovom esejistickom arzenáli nechýba ani širšia, problémovo zameraná perspektíva, pôdorysom naznačujúca potenciú monografického rozpracovania, pretože uchopuje zložitejší komplex literárnych problémov. Zárodoky týchto možností nachádzame v útlej knižke trojesejí s názvom *Obrana poézie* (1963). V prvej a v druhej eseji (*Na obranu poézie /1955/, Romantická tvár poézie /1956/*) artikuluje vlastné umelecké krédo a kritické videnie. Rázne sa obrnil plnokrvnou poéziou – poéziou života (jej hlasným bubnovaním i intímnym šepotom) – proti umelým mechanickým poučkám typu „poézia = agitácia“; proti laboratórnym preparátom koncilu utilitaristických dogmatikov, ktorí roztierajú umelecký talent do uniformovaných šikov polovičatosti a plytkosti; proti jednohlasnej refrénovosti strojovej tvorby básnickej schémy. Manifestačné polohy Kupcových názorov vyvierajú z poznania literatúry ako výsostne slobodného prameňa, no ešte stále sa nevymaňuje z gravitačného poľa tzv. „socialisticky uvedomelej individuality“ pracujúcej v záujme plnšieho hlasu socialistického umenia, pretože tlak dobového kontextu smeroval chtiac-nechtiac jeho názory do vyhýbavých kľučiek. Ide skôr o víziu umeleckého ideálu pred jeho skutočnou spoločenskou realizáciou. V eseji *Romantická tvár poézie* rozvíja názory o estetických kvalitách modernej poézie a za jednu z jej dominantných esencií považuje prvky aktívneho romantizmu, keď sa vyznáva: „Za takú poéziu sme. Za poéziu, ktorá vtlačí našej epoche, nášmu realizmu vzrušenú a vzrušujúcu romantickú podobu“ (s. 53). V poslednej eseji *Farby a vône slovenskej modernej poézie* (1957) vysvetľuje I. Kupec umelecko-ideové krédo svojej generácie a postupmi kritickej syntézy podáva vlastné dejiny slovenskej poézie. Spojivom jej črtajúceho sa obrazu je zreteľná romantizujúca línia, ktorá dokáže svojou nezvetranou silou vyplavovať na povrch básni dôkazy o nemínajúcej sa sile romantických umeleckých impulzov. Cez perspektívu tohto kritéria stavia tvorbu mnohých starších i nových autorov do iného svetla.



Reflexia sveta Ivana Kupca pozostáva okrem jeho lyrickej interpretácie a literárnokritického hodnotenia aj zo záznamov memoárového a privátneho charakteru. Z postupov pamäťových žánrov, ktoré sa mu núkali, si zvolil denník, kde poznámkuje svoje názory z rozpätia rokov 1962 – 1968, teda z doby pokusov umelcov a intelektuálov o revitalizáciu demokratických princípov v spoločnosti a umení, odolávajúc tak tlakom schematickej regulácie. *Denník* (1999) Ivana Kupca je zmesou veľmi rôznorodých textov, pretože v ňom nachádzame úvahové, kritické, polemické pasáže, pokus o akýsi literárnohistorický portrét, zápisky

skutočných i virtuálnych rozhovorov, poéziu, prózu, beletrizované časti i prísny faktografický záznam, prepisy korešpondencie a iné. Stránky denníka prestupujú pestrými tematickými plochami – od spriazneného postoja k nadrealistickému hnutiu, cez znechutenie diktátom ideologických estetických schém, cez resuscitáciu slobodných umeleckých snáh, až po zachytenie formovania mladej básnickej generácie, spomienok na výtvarnú avantgardu, úskalía vydavateľskej a editorskej praxe, či osobné spomienky na významné osobnosti kultúrneho života. Denník naznačuje, že slovenskú kultúru a umenie nechápal izolovane, ale v siločiarach európskeho a svetového kontextu. Kupcom podávané svedectvá skôr akoby smerovali dovnútra hľadáním cesty k autorovej intimite, kráčajú opačným smerom a podávajú objektívne skutočnosti usporiadané subjektívnym výberom faktov. Sledujeme tak záznamy pozorovateľa spoločenských udalostí odohrávajúcich sa v búrlivých 60. rokoch.

Takty básnickej výpovede Ivana Kupca dnes mocnejšie bijú na struny dejín slovenskej poézie, pretože svojou prítomnosťou dokázal ponúknuť vlastnú víziu filozofickej a etickej alternatívy čerpajúcej objavné vitálne prvky ako v rovine obsahového posolstva (významu), tak i umeleckého výrazu. I. Kupec je autorom intelektuálnej hĺbavosti, pretože sa výrazne kloní k filozofickému spôsobu uvažovania, pričom odtlačok tohto procesu nezanecháva iba v posolstve básne, ale tvorí ho samotnou básňou. Rozpätie Kupcovej básne zasahuje široké veršové pole, siaha od jemných odtieňov intímneho súžitia, cez obraznú explozívnosť surrealistickej viacvýznamovosti, až po veršové monumenty antickej eposovej štylizácie. Kupcova básnická prax sa úspešne obrodzuje cez všemocnú mágiu slova, preto dôraz kladie na proces jeho formulovania, na pulzovanie možných výpovedných vyústení. Odníma básnickému slovu nárok na konzervovaný význam. Jeho úlohu vidí vo výbojnom vzdore voči strnulosti a predurčenej jasnosti, a preto sa hviezdicovo spúšťa sieťami významových polí, ktoré sú preňho nekonečné. Báseň tak podnecuje v človeku aktuálnu pripravenosť priebehovo, v dynamike vyslovených imaginatívnych variácií, uchopovať významové náznaky. Pri vnímaní poézie ako neustáleho hľadania a nevypočítateľných aktov citlivých každému jemnému záchvevu citu či myšlienkovej pohnútke neguje stereotypy a rozsieva posolstvo svojho jedinečného romantizujúceho videnia.

Niekoľko biografických údajov

21. 10. 1922 narodil sa v Hlohovci Ivan Kupec (pôvodne do roku 1940 Ivan Kunoš).
Vyrastal v rodine poštového úradníka a učiteľky.
- 1928 zomiera básnikov otec Július
- 1934 – 1937 po ľudovej škole, ktorú vychodil v rodisku, nastupuje na gymnázium
v Trenčíne
- 1937 – 1939 gymnaziálne štúdium v Malackých
- 1939 – 1942 štúdium na gymnáziu v Nitre, kde v roku 1942 aj zmaturoval
- 1942 – 1945 zapísal sa na Filozofickú fakultu v Bratislave na aprobáciu slovenčina
a filozofia. Absolvoval päť semestrov a štúdium nedokončil. Počas
štúdiá naviazal živé vzťahy s členmi nadrealistickej skupiny.
- 1943 – 1945 pracovník Roľníckej komory v Bratislave
- 1945 vstup do KSS
- 1945 – 1946 pracuje ako redaktor denníka Pravda a jej korešpondent v Prahe
- 1946 uzatvára manželstvo s Emíliou Herdovou
- 1946 – 1949 redaktor a šéfredaktor denníka Východoslovenská Pravda
v Košiciach
- 1948 narodenie dcéry Danuše
- 1949 – 1950 vedúci kultúrnej rubriky denníka Pravda v Bratislave
- 1950 – 1954 šéfredaktor Slovenského vydavateľstva krásnej literatúry, respektíve
vydavateľstva Tatran
- 1951 narodenie dcéry Viery
- 1952 medzitým aj zástupca povereníka informácií a osvetu
- 1953 narodenie syna Vladimíra
- 1954 pár mesiacov v kultúrnej rubrike denníka Pravda
- 1955 – 1970 šéfredaktor vydavateľstva Slovenský spisovateľ
- 1958 vylúčený z KSS
- 1964 opäť prijatý do KSS
- 1969 zomiera básnikova matka Oľga
- 1968 – 1969 predseda Zväzu slovenských spisovateľov od decembra 1968 do mája
1969
- 1970 – 1974 po strate zamestnania pracuje v slobodnom povolání ako príležitostný
prekladateľ
- 1970 – 1974 získava štipendium Slovenského literárneho fondu
- 1970 definitívne vylúčený z KSS
- 1974 – 1985 redaktor vo vydavateľstve Mladé letá
- 1985 1. 1. 1985 odchádza na dôchodok v Bratislave
- 1986 zomiera básnikova manželka Emília
- 1988 – 1992 vychádzajú posledné dve básnikove zbierky a jeden rozsiahly výber
z tvorby
15. 5. 1997 básnik zomiera, pochovaný je na ružinovskom cintoríne v Bratislave

Resumé

Duft des Heimes im Herzen von Ivan Kupec

Ivan Kupec wurde am 21. Oktober 1922 in Hlohovec, in der Familie eines Postbeamten und einer Lehrerin geboren. In Hlohovec besuchte er auch die Grundschule, später die Gymnasien in Trenčín, Malacky und Nitra. Er absolvierte 5 Semester an der Philosophischen Fakultät der Komensky-Universität in Bratislava. Nach dem zweiten Weltkrieg arbeitete er als Redakteur der Tageszeitung Pravda, später als Chefredakteur des Verlags Tatra. In den Jahren 1955-1970 war er als Redakteur und Chefredakteur im Verlag Slovenský spisovateľ tätig und seit 1974 im Verlag Mladé letá.

Ivan Kupec war ein großer Dichter, bedeutsam ist auch seine Tätigkeit als Übersetzer, Essayist und Redakteur. Jedoch war er in der ersten Reihe ein Mensch. Seine Dichterseele wanderte durch die Tiefen und Höhen des 20. Jahrhunderts, erhob ihren Blick zu Sternhöhen, bezahlte viel für die Abstürze in politische Tiefen. Im Jahre 1992 erschien die Auslese von seiner Dichterschöpfung unter dem Titel „Gedichte“.

Duft des Heimes ist das Thema, das das Gesamtlebenswerk von Ivan Kupec begleitet. Es ist der Duft von seiner Geburtsstadt Frašták, in die er nach vielen Jahren symbolisch mittels der Gedenktafel, die im Gebäude des Gymnasiums von Ivan Kupec angebracht ist, zurückkehrt.

The scent of home in the heart of Ivan Kupec

Ivan Kupec was born into the family of a post office clerk, his father, and a teacher, his mother, on 21st October 1922 in Hlohovec. He attended basic school in Hlohovec, Gymnázium in Trenčín, Malacky and Nitra. In the Faculty of Philosophy of Comenius University in Bratislava, he completed the course of five-semester.

After World War II, he worked as an editor of a daily newspaper Pravda, later as a chief editor of a publishing house Tatan. From 1955 to 1970, he worked as an editor and a chief editor of a publishing house Slovenský Spisovateľ and since 1974 he worked in a publishing house Mladé Letá.

Ivan Kupec was a great poet and his translation as well as his essay and editorial work reached much of significance. Most of all, however, he was a man. His poet soul got through “ups and downs“ of 20th century raising its eyes to reach the “highs“ of stars, and then paying too much for its falls down into political “lowlands“. In 1992, the digest of his lifelong poem creation named Básne was issued.

The scent of home is a topic which accompanies the lifelong work of Ivan Kupec. It is the scent of his native town Frašták, where he symbolically comes back after years through the memorial plaque placed in the building of Gymnázium of Ivan Kupec.

Odeur du foyer dans le coeur d'Ivan Kupec

Ivan Kupec est né le 21 octobre 1922 à Hlohovec dans la famille de postier et d'institutrice. Il a fini l'école fondamentale à Hlohovec, le lycée à Trenčín, Malacky et Nitra. Il a terminé 5 semestres à la Faculté des lettres de l'Université Comenius de Bratislava. Après la Seconde guerre mondiale, il a travaillé comme rédacteur au quotidien „ Pravda „, plus tard comme rédacteur en chef dans le journal „ Východoslovenská Pravda „, à Košice, et dans les années 1950 – 1954, il a été rédacteur en chef dans la maison d'édition Tatran. Dans les années 1955 – 1970, il a travaillé comme rédacteur et rédacteur en chef dans la maison d'édition „Slovenský spisovateľ“, depuis 1974, dans la maison d'édition „ Mladé letá“.

Ivan Kupec est un grand poète, son activité de traducteur, d'essayiste et de rédacteur est très importante, mais il est en premier lieu un homme. Son âme de poète voyage „ en plaines – collines „ du 20e siècle, elle lève ses yeux vers les étoiles, elle paie trop pour les chutes dans les „ plaines“ politiques. En 1992 son oeuvre poétique est éditée sous le titre Poèmes.

L'odeur du foyer est le sujet qui accompagne l'oeuvre de toute la vie d'Ivan Kupec. C'est l'odeur des son „ Frašták „ natal où il revient symboliquement par l'intermédiaire du tableau commémoratif placé sur l'édifice de Gymnázium Ivan Kupec.

IVAN KUPEC

1922 – 1997

Vôňa domova v srdci Ivana Kupca

Publikácia vydaná pri príležitosti odhalenia pamätnej tabule slávnemu rodákovi

Na realizácii projektu sa podieľali: Trnavský samosprávny kraj, Gymnázium Hlohovec, Kamenosochárstvo Vincent Vadovský, Občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC

Pamätná tabuľa a príležitostná publikácia boli realizované z finančného príspevku Trnavského samosprávneho kraja

Fotografie a archívne dokumenty do tejto publikácie poskytli:

rodina Ivana Kupca, pani Ing. Gabriela Fajtlóvá a pani Helena Pekarovičová

Ďakujeme

Vydal: Trnavský samosprávny kraj, Gymnázium Hlohovec

v spolupráci s občianskym združením EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC (Hlohovec 2009)

Zostavil: Mgr. Jozef Urminský

Tlač: FOREKO s.r.o., Školská 1, Sereď

Vyšlo roku 2009 ako 4. publikácia v edícii: Slávni Hlohovčania

V edícii doposiaľ vyšlo: Andrej Kapustás (1757 – 1796) Hlohovčan, ktorý navrhol prvé poľské bankovky (Hlohovec 2006)

Arpád Felcán (1900 – 1944) Perom a kriedou - život rebelujúceho učiteľa (Hlohovec 2007)

Belo Škarniceľ – Hlohovský (1917 – 1981) Život cestovateľa a spisovateľa (Hlohovec 2008)

Autori:

Ing. Tibor Mikuš, poslanec NR SR a predseda Trnavského samosprávneho kraja

PhDr. Ján Dlhopolček, primátor mesta Hlohovec

Ing. Gabriela Fajtlóvá, riaditeľka Gymnázia Hlohovec

Helena Pekarovičová, občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC

Mgr. Zuzana Turzová, občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC

PhDr. Marián Kamenčík, PhD., občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC



 **ELAP**
HLOHOVEC